18.06.2023 г. / 15:29:38

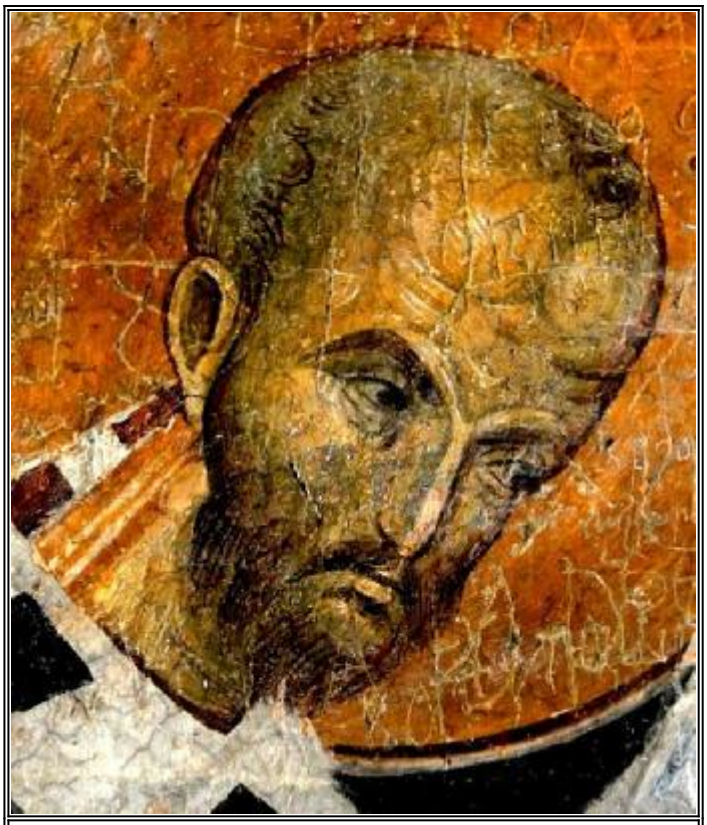
Вяра

Безценните и труднодостъпни тълкувателни беседи на свети Иоан Златоуст върху Евангелието

Започваме публикуване на тези беседи с тълкуването на стиховете от Светото Писание, четени в 2-ра Неделя след Петдесетница.

Беседите са едно от най-хубавите творения на свети Иоан Златоуст. Може даже да се каже, че това тълкувание заема първо място не само между новозаветните, но и между ветхозаветните екзегетически трудове на светителя. **В своето тълкуване на Евангелието от Матея свети Иоан Златоуст ни дава не само пълно и системно изяснение на това Евангелие, но и разкрива главните догматични и нравствени истини на християнството. В него той в същото време и поучава, като прониква дълбоко в човешката душа. Никой тълкувател не може да се сравни с Иоана Златоуста в умението, като се изяснява Светото Писание, да се дават в същото време и съответните догматични и нравствени наставления.** Светията тълкува Евангелието от Матея и научно, и общодостъпно. Всеки може да се поучи от това негово тълкувание. Изложението е системно и стройно, езикът е ясен, цветист и увлекателен. Своето тълкувание на Евангелието от Матея свети Иоан Златоуст дава не в отвлечени и сухи научни разсъждения, но в живи и общодостъпни беседи, произнасяни от него в църква пред народа. Както тези беседи се слушали тогава с наслада и увлечение от народа, така те се слушат и четат и в днешно време, **защото съдържат не преходни истини, а вечна духовна храна. Беседите на свети Иоан Златоуст върху евангелието от Матея никога няма да загубят своето значение**.

Тълкуването на Евангелието от Матея се състои от деветдесет (90) беседи. Тези беседи свети Иоан е произнасял пред народа в една от църквите на град Антиохия. Той е имал за цел да даде пълно и системно изяснение на това Евангелие. Като изяснява Евангелието от Матея, той в същото време засяга и тези места от Евангелията на Марка и Лука, които или допълват Евангелието от Матея, или пък в известни отношения се различават от него. Поради това светителя не съставил отделни тълкувания на Евангелията от Марка и Лука. Има едно място в беседите на свети Иоан Златоуст върху Евангелието от Матея, от което може с доста голяма сигурност да се определи времето, когато са били съставени и произнесени тези беседи. Това място се намира в дванадесетата беседа. Там свети Иоан Златоуст казва: „Нека речта против иудеите да отложим за друго време.“ (Библиотека „Творения на Св. Отци“, под редакцията на проф. Хр. Гяуров, год. I, кн. II, стр. 128, София, 1934 г.). Знае се, че свети Иоан произнесъл известните свои осем речи против иудеите през 386–387 година. Значи дванадесетата си беседа върху Евангелието от Матея той бил произнесъл преди това време. От тука може да се заключи, че първите свои дванадесет беседи той е произнесъл преди 386–387 година. Останалите беседи са били произнесени по късно, около 390 година. Това може да се види от тридесет и седмата беседа, в която свети Иоан Златоуст, като споменава за тогавашните театри, казва: „Вредните за обществото човеци са именно от числото на тези, които играят в театрите. От тях произлизат смутове и бунтове.“ Тук той явно намеква за големия бунт против императорския двор, който се появил в Антиохия през 388 година. Значи тридесет и седмата беседа е била произнесена наскоро след тази година, когато споменът за гореспоменатия бунт е бил още пресен в съзнанието на антиохийците.

Свети Иоан Златоуст. Фрагмент от стенопис в Бачковския манастир. XI-ти век

***„Тълкуване на Евангелието от Матея“ от** Свети Иоан Златоуст Цариградски архиепископ.*

Беседа четиринадесета:

***„**Ст. 18: „И като вървеше покрай Галилейското море, видя двама братя, Симона, наричан Петър, и брата му Андрея, да хвърлят мрежа в морето, понеже бяха рибари;*

Ст. 19: „и казва им: вървете след Мене и Аз ще ви направя ловци на човеци.“

Ст. 20: „И те веднага оставиха мрежите и тръгнаха след Него.“

(Мат. 4:18–20)

Тъкувание:

Евангелист Иоан описва иначе тяхното повикване. От

неговите думи се вижда, че това повикване било вече второ, за което може да се заключи от много признаци. Именно у Иоана се казва, че те дошли при Иисуса, когато Иоан не бил още хвърлен в тъмница; а тука – че те дошли след неговото затваряне. Там Андрей повиква Петра *(Иоан 1:41, 42)*, а тук – и двамата сам Христос. При това Иоан казва, че Иисус, като видял Симона, който идвал към Него, казал: *„Ти си Симон, син Ионин; ти ще се наречеш Кифа (което значи Петър – камък).“(Иоан 1:42).* А Матей утвърждава, че Симон се вече наричал с това име; той казва изрично: *„видя... Симона, наричан Петър*“. За същото свидетелства и самото място, отдето те били повикани, и много други обстоятелства – например и това, че те Го лесно послушали, и това, че оставили всичко: значи те още отнапред били добре приготвени за това. И действително, от Иоановото повествувание се вижда, че Андрей ходил в дома на Иисуса и чул там от Него много (Иоан. 1:39); тук пък ние виждаме, че те, като чули само няколко думи, веднага тръгнали след Него Навярно те, като тръгнали отначало след Иисуса, после Го оставили, и като видели, че Иоан е хвърлен в тъмница, отдалечили се и отново се върнали към своето занятие; заради това Иисус ги намира, като ловили риба. Той отначало не им възпрепятствал да се отделят от Него, когато те пожелали, но и не ги оставил напълно, след като се отделили; като им дал свобода да се отделят от Него, Той отново ги възвръща към Себе си. Ето най-добрия начин на лов!

Вижте, каква е тяхната вяра и послушание! Те били заети със своята работа (а вие знаете колко привлекателен е рибният лов); но, щом чули поканата на Спасителя, не се забавили, не отложили нейното изпълнение за друго време; не казали: „да идем дома и да се посъветваме с родствениците“, но, като оставили всичко, тръгнали след Него също така, както Елисей тръгнал след Илия (III Цар. 19:20) Христос иска от нас

само послушание, иска, щото ние нито за най-малко време да отлагаме изпълнението на Неговата покана, макар това да се изисквало и от най-крайната необходимост. Ето защо, когато един друг дошъл при Него и молил позволение да отиде и погребе баща си (Мат. 8:21, 22). Той не му позволил и това да направи, като показва с това, че следването подир Него трябва да се предпочита пред всичко.

Ти ще кажеш, че на тях било обещано много. Но аз именно на това им се учудвам, че те, като не били видели още нито едно знамение, повярвали на такова едно велико обещание и предпочели пред всичко следването подир Христа. Те повярвали, че и те ще бъдат в състояние да ловят със същите думи другите, с каквито били сами уловени.

Пък и това било обещано само на Петра и Андрея; на Иакова и Иоана и това не било обещано; последните били привлечени само от примера на послушанието, даден от първите; те обаче и по-рано слушали много за Христа. Виж по-нататък с каква подробност евангелистът указва на тяхната бедност: Иисус ги намерил, като кърпели своите мрежи (Мат. 4:21). Те били до такава степен бедни, че нямали с какво да си купят нови мрежи и заради това кърпели овехтелите. Между това, като не малко доказателство на тяхната добродетел служи и това, че те леко пренасят своята бедност, прехранват се с честен труд, свързани са помежду си с връзките на любовта, живеят заедно с баща си и му служат. След като Христос по такъв начин ги хванал, започва да върши в тяхно присъствие чудеса, като потвърждавал с дела това, което Иоан говорил за Него. Той започва често да посещава синагогите, като показвал с това на Своите ученици, че Той не е противник на Бога и не е някакъв измамник, но дошъл по волята на Отца и при посещението на синагогите Той не само проповядвал, но и вършил чудеса.

3. Всеки път, когато произлиза нещо особено и необикновено или когато се въвежда някакъв нов начин на живот, Бог обикновено дава знамения, като залог за Своето могъщество, на тези, които трябвало да приемат Неговите закони. Така, когато пожелал да създаде човека, Той първоначално сътворил целия мир и след това вече дал на човека в рая известния закон. Също така, когато пожелал да даде закон на Ноя (Бит. 9:1–7), пак извършил велики чудеса, като обновил цялото творение, заповядал на страшното наводнение да залива цяла година земята и посред такова велико наводнение запазил праведника невредим. Така и през времето на Авраама Той извършил много знамения; дарувал Му победа в борбата, поразил с удари фараона и избавял праотеца от опасности. Също така и преди да бъде възвестен на иудеите законът, Той извършил дивни и велики чудеса, а след това вече дал закона. Така и тука, като желаел да даде висши правила за живот и да предложи на човеците това, което те никога не били чували, потвърждава Своите думи с чудеса. Тъй като възвестяваното от Него царство не било видимо, Той с видими знамения направил и невидимото видимо.

И забележи, каква краткост евангелистът спазва; той не говори подробно за всеки излекуван, но с малко думи споменава за много знамения: „И доведоха при Него всички немощни, налегнати от всякакви болести и недъзи, и хванати от бяс и луничави, и разслабени, и Той ги изцери.“ (Мат. 4:24). Но пита се: защо Христос от никого измежду тези излекувани не поискал вяра? Защо не им казал това, което после казвал: „Вярвате ли, че мога стори това?“ (Мат. 9:28) – Заради това, че Той тогава не бил още дал доказателство за своето могъщество. Но не малка вяра показва и това, че те пристъпвали към Него и довеждали болни. Те нямаше да ги носят от далече, ако не биха имали велика вяра в Него.

Нека да последваме и ние след Христа. И ние имаме много

душевни болести, а именно тези болести Той желае предимно да излекува. Той лекува телесните болести, за да премахне заедно с тях и душевните. Да пристъпим към Него и да молим не за някакви житейски блага, а за прощаване на греховете; Той и сега дава (всичко нужно), ако само се молим усърдно. Тогава се разнесъл за Него слух по цяла Сирия, а сега пък по цялата вселена. Стичали се към Него тогава жителите от всички страни, като слушали, че Той изцерява беснуващите, а ти сега, като имаш пред очите си много по-многобройни и по-важни примери на Неговото могъщество, не желаеш да станеш и да се устремиш към Него. Онези оставяли и отечество, и приятели, и сродници, а ти не желаеш да излезеш от къщата си, за да пристъпиш към Него и да получиш много повече? Но ние и това не искаме от тебе. Остави само злите привички и ти можеш, като оставаш дома със своите, лесно да се спасиш. Когато ние имаме някоя телесна болест, стараем се с всички сили да се освободим от нея, а като страдаме тежко от душевни болести, бавим се и се отказваме от лекуване. Ние не се избавяме и от телесните болести заради това, че считаме необходимото за маловажно, а маловажното за необходимо, и като оставяме самия извор на злото, искаме да очистим потоците. А пък, че разстройството на душата е причина на телесните болести, като доказателство за това служи онзи разслабен, който бил болен тридесет и осем го- дини, а също и този, когото спуснали на носилка, като разкрили покрива, а преди всичко – Каин. Пък и много други примери показват същото. И тъй, да премахнем извора на злините, и тогава всички потоци на болестите ще пресъхнат сами по себе си. Не само едното тежко разстройство е болест, но и грехът; и грехът е по-голяма болест от телесното разстройство, защото душата е по-ценна от тялото.

И тъй, да пристъпим и сега към Христа, да Го молим, щото Той да излекува разстроената наша душа, и като оставим

всичко житейско, да се грижим само за духовното. Като придобиеш това, ти можеш да се грижиш след това и за останалото. Не се считай за осигурен от опасностите, ако не скърбиш за греховете си, напротив, скърби особено за това, че не чувстваш разкаянието на своите грехове. Твоето спокойствие произлиза не от това, че грехът не те гризе, а от безчувствието на душата, предадена на греха. Виж как се изменяват тези, които чувстват тежестта на своите грехове, как горчиво те плачат, по-горчиво даже от тези, които други колят или пекат! Какво те не правят, как викат, как проливат сълзи, колко въздишки изпущат, за да се освободят от мъченията на съвестта! Това те не биха вършили, ако не страдаха силно в душата си.

4. По-добре е човек изобщо да не греши, а ако някой съгреши, трябва да съзнава своя грях и да се изправя. Ако ли пък това не става, как можем да молим Бога да ни прости греховете, когато на самите себе си не даваме за тях никакъв отчет? Когато ти сам, който си сгрешил, не искаш да знаеш за това, че си сгрешил, за прощаването на какви грехове ще молиш Бога? За тези, които не знаеш? Как ще цениш в такъв случай величието на благодеянието (отпущането на греховете)? И тъй, изповядай подробно всички свои грехове, за да узнаеш колко голям е дългът, който ти се прощава, и по такъв начин ще извикаш у тебе благодарност към своя благодетел.

Като оскърбиш човека, ти молиш и приятелите, и съседите, и даже самите негови вратари, харчиш пари, губиш много дни, като ходиш при него и молиш за прощение. И макар оскърбеният да те е прогонил веднъж, два пъти, и даже хиляди пъти, ти не преставаш, но с още по-голямо усърдие усилваш своите молби. А като обидим Бога на вселената, ние не се грижим за това, оставаме хладни, разкошествуваме, опиваме се и вършим всичко, към каквото сме привикнали. Кога ще Го

умилостивим? Напротив, като продължаваме да живеем така, не Го ли още повече обиждаме? И действително, неразкаяността за греховете много повече възбужда Неговия гняв и негодуване, отколкото самият грях. Ние би трябвало да се скрием в земята, да не виждаме слънцето и даже да не се ползваме от въздуха, заради това, че като имаме толкова милостив Господ, обиждаме Го и като Го обиждаме, даже и не се разкайваме за това. Той и при Своя гняв не само че няма никаква ненавист и отвращение към нас, но и се гневи, за да може по такъв начин да ни привлече към Себе си; ако Той, като е обиден от тебе, би ти отвръщал само с едни благодеяния, ти би започнал още повече да Го презираш.

За да не стане това, Той в известно време отдръпва от тебе Своето лице, за да те съедини със Себе си завинаги. И тъй, да се въодушевим от надеждата на Неговото човеколюбие, да проявим усърдно покаяние преди деня, в който и самото покаяние няма да ни донесе никаква полза. Сега всичко зависи от нас, тогава пък присъдата над нас ще бъде във властта само на Съдията. И тъй, да застенем пред лицето Му с покаяние, да плачем и да ридаем (Псал. 94:2, 6)! Ако ние преди Господния ден умилостивим Съдията, да ни прости Той греховете, няма да бъдем подхвърлени на съд. В противен случай, всеки от нас, пред лицето на цялата вселена, ще бъде поведен на съд и ние няма да имаме никаква надежда да получим прощение. Никой от живеещите на земята, като не получи прощение на греховете, след преминаването си в бъдещия живот ще може да избегне мъченията за тях. Както тука престъпниците се отвеждат в окови от тъмницата на съда, така и след напущането на този живот всички души ще бъдат отведени на страшния съд, свързани с различни вериги на греховете. Наистина, сегашният живот не е с нищо по-добър от тъмницата. Както, като влезем в тъмничния дом, ние виждаме всички свързани с вериги, така и сега, ако, като отстраним

всичкия външен блясък, влезем в живота на всекиго, ще видим, че душата на всекиго е свързана с вериги по-тежки от железните, а особено, ако влезем в душите на богатите. Наистина, колкото повече богатство те владеят, толкова повече вериги имат. Както, като видиш затворник, у когото и шията, и ръцете, а често пъти и краката са във вериги, ти го считаш за крайно нещастен, така също, като видиш богатия, който владее безбройни съкровища, не го наричай щастлив, но заради самото това го считай за най-злощастен. Действително, освен това, че той се намира във вериги, при него се намира още и жестокият тъмничен страж – злото сребролюбие, което не му позволява да излезе от тъмницата, но приготвя за него хиляди нови окови, тъмници, врати и ключалки; и като го хвърли във вътрешната тъмница, заставя го още и да се наслаждава от своите вериги, тъй че у него не може даже и да се появи надежда за освобождаване от злините, които го притискат.

И ако ти проникнеш мислено във вътрешността на неговата душа, ще я видиш не само свързана, но и крайно обезобразена, осквернена и изпълнена с червеи. Удоволствията на чувствения живот не са с нищо по-добри от това, но са даже още по-отвратителни, защото развалят и тялото, и душата, и причиняват и на двете безброй болести и мъчения.

Като имаме всички това предвид, да се молим на Изкупителя на нашите души, щото Той и да разкъса оковите ни, и да прогони от нас жестокия страж, и като освободи духа ни от тежките железни вериги, да го направи по-лек от перо; а с молитвата към Него да съединим и собственото си старание и усърдие, и добрата готовност. По такъв начин ние ще смогнем в кратко време да се освободим от обгърналите ни злини, да познаем своето предишно състояние и да възприемем даруваната ни по-рано свобода, с която да се удостоим всички ние с благодатта и човеколюбието на нашия Господ Иисус

Христос, Комуто да бъде слава и сила во веки веков.

Амин!“

Свети Иоан Златоуст Цариградски архиепископ
„Тълкување на Евангелието от Матея“ – Беседа четиринадесета

{{_LINK1_}}

---

buditeli.info © 2017